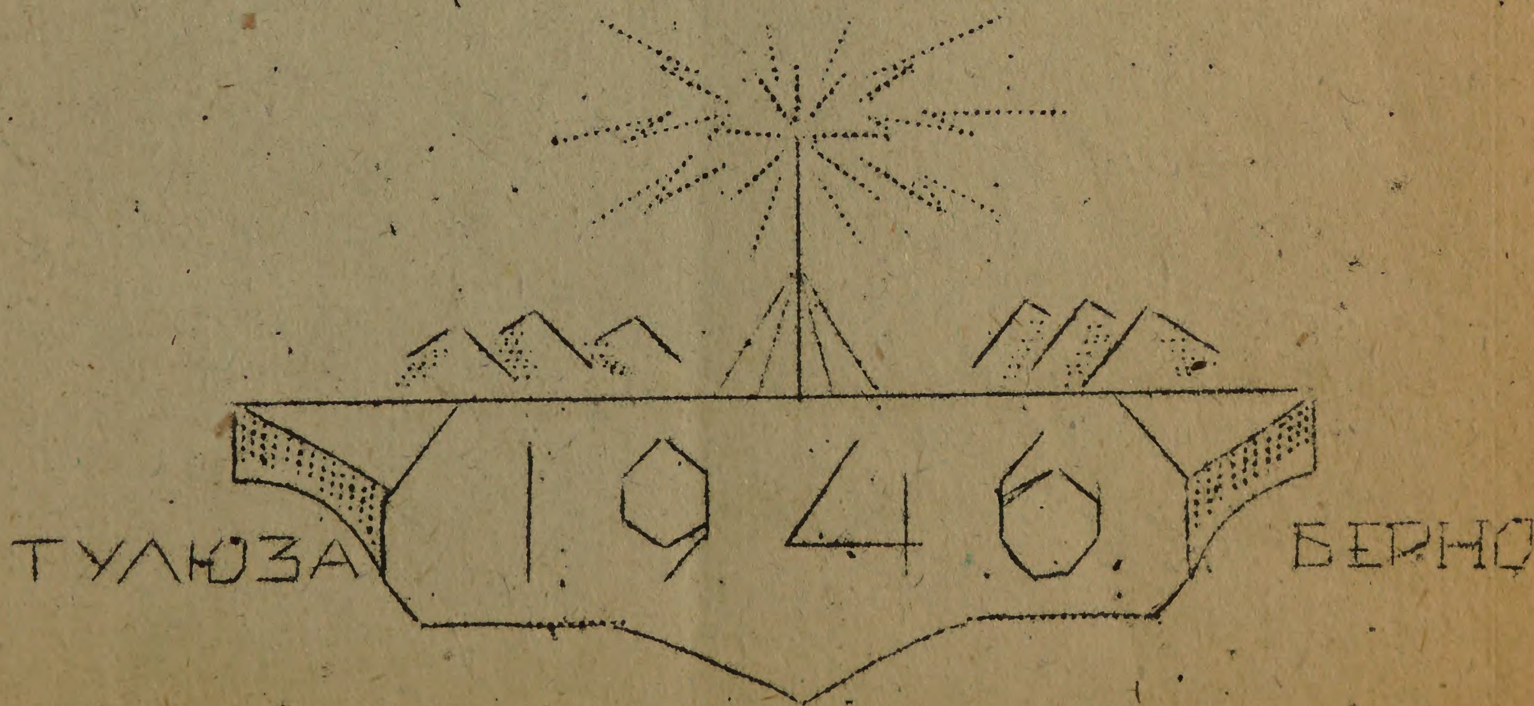

БІБЛІОТЕКА УКРАЇНСЬКОГО ПРОПАГАНДИСТА

ДМИТРО А. ВЕРШНИК

ПРОТИ СКЛЕРОЗИ Й АНЕМІЇ В УКРАЇНСЬКІМ ПОЛІТИЧНІМ ЖИТТІ

ТУЛЮЗА — БЕРНО

ВОЛЯ НАРОДАМ!   ВОЛЯ ЛЮДИНІ!

ЗА УКРАЇНСЬКУ САМОСТІЙНУ СОБОРНУ ДЕРЖАВУ!

Дмитро А. Вершник

П Р О Т И
С К Л Е Р О З И Й А Н Е М І Ї
В У К Р А Ї Н С Ь К І М, П О Л І Т И Ч Н І М
Ж И Т Т І

Бібліотека Українського Пропагандиста

Рік 1946.

В-к

ПРОТИ СКЛЕРОЗИ І АНЕМІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ЖИТТІ

Складна річ виховання. По різному його розуміли різні верстви людського суспільства, різні завдання ставили до виховних систем і відповідно до завдань створювались і самі системи.

Кожне покоління людське намагається свої погляди, світорозуміння, свій світогляд передати нащадкам. Та наступне покоління ніколи не обмежується на здобутках попереднього, а обов'язково додає, змінює, іноді зовсім відкидає світоглядові засади попередників, залежно від нових умов життя. Життя мінливе і воно вимагає вносити відповідні зміни в попередніх надбаннях, іноді змушує зовсім відкидати певні положення, а замість них відтворюються нові, продиктовані життевою практикою.

Проблема батьків і дітей існувала, існує і буде існувати в усіх народів, хоч розв'язували її народи не однаково.

Там, де "батьки" розуміють змінність життя, його динамічність і не змушують "дітей" бути сліпими наслідувачами своїми, вони разом з "дітьми", відповідно до вимог життя, вносять зміни до попередніх надбань, вони не вимагають від "дітей" "сліпого" послуху, а домагаються, щоб "діти" розвивали, збагачували їхній досвід, поглиблювали їхне світорозуміння.

Коли ж "батьки" стають на становищі непогрішимих й у всякому новаторстві "дітей" вбачають єресь , тоді доходить до конфлікту, вірніше, проблема стає в усій гостроті. Кожне покоління має своє завдання, свої обов'язки перед своїм народом.

Як би по різному не розуміли цих обов'язків, незаперечним є те, що кожне покоління має за завдання служити своєму народові, боротись за його добробут, за розвиток його духових і культурних надбань, зміцнити позиції свого народу в світі. Кожне покоління має щось внести в історичну скарбницю свого народу.

Українці є нація поневолена. Національна неволя не давала і не дає тепер змоги розвиватись духово-культурним надбанням нашого народу, ця неволя нині загрожує фізичною ліквідацією цілого народу, як нації. Через те боротьба за національну і соціяльно-політичну волю нашого народу диктується біологічними законами

буття нації. Вартість кожного покоління українського народу історія буде розцінювати тими вкладами, які воно дало для здобуття національної волі. Коли підійти до "нашої молоді" з такою міркою та з такими вимогами, то мені здається, що наша історія вільна від чужих впливів, позбавлена чужих концепцій і світорозумінь не осудить діяльности і жертвенної боротьби нашого сучасного покоління, яке дехто загалом називає молоддю. А майбутні нащадки теперішньої молоді, яка не для слави і не ради затишних кутків та розкішного життя взяла на свої рамена тягар нерівної боротьби з ворогами, будуть горді за своїх батьків - теперішнє покоління. Тому у в а ж а ю, що у "теперішньої молоді", у якої так багато вад знаходять "батьки" з Християнського Шляху", "Вільного Слова" та ін., не буде потреби перевиховувати чи відхрещуватись в і д г р і х і в наступних поколінь.

Трагедія нашої дотеперішньої молоді в тому, що вона є бездомна, бо не має своєї держави.

"Ми навіть власної не маєм хати,
Усе одкрите в нас тюремним ключарям,
Не нам, обірваним невільникам казати,
Речення гордеє: "Мій дом - мій храм".
/ Л.Українка/

І такою її пустили у світ ми "батьки" її. Велич її в тому, що вона хоче, щоб український нарід став господарем на своїй землі; за здійснення цього стала вона на шлях активної боротьби з ворогами української волі. Маю на увазі не тих, що відцурались своєї української правди, і, втративши почуття національної че - сти, стали осторонь нашої визвольної боротьби, а особисті інтереси, власний добробут поставили понад усе, а тих, що не зігнулись під ворожими канчуками на всіх українських землях, а стали до боротьби з ворогом.

Боротьба ця велася і ведеться тепер на всіх українських землях. Велася різними методами, залежно від умов і тактики, яку застосував ворог. Способи цієї боротьби не були і не є такими, як того хотіли б "батьки" з "Християнського Шляху".

Трохи дивним і незрозумілим є, що релігійно-су - спільний тижневик "Християнський Шлях" став на шлях не виховання, як це говориться, а став прокуратором революційно-самостійницького політичного руху, нази - ваючи його рухом молоді.

Говорячи багато про виховання і перевиховання, мусять знати, кого збираються перевиховувати, в чому та як. Коли б "наші політичні батьки" сумлінно підходили до цього, то вони б не утотожнювали політичного

руху, що розвинувся після поразки перших визвольних змагань, з молоддю, бо молодь, що двадцять років тому прийшла до політичної боротьби за Українську Державу сьогодні вже не є молоддю.

Та річ не в цьому, а в тому, що батьки, беручись до перевиховання, не знають елементарних правил його. Нічого позитивного для виховання і перевиховання не дає одне ствердження негативів та ще й не обгрунтованих, а часто і неправдивих, тенденційних.

У вихованні, а тим паче перевихованні, поважну, якщо не вирішальну ролю відограє особистий приклад виховател". "Батьки" ж наші, беручись до перевиховання, про це правило й забули, коли говорять, що "такий духовий перевишкіл нашого молодого покоління на еміграції - "це потреба і наказ сучасної хвилини"...

Автори з "Християнського Шляху", як і Союз Українських Соціялістів та інші, підходять до проблеми взаємин між "батьками і дітьми" з таким зрозумінням, нібм "батьки", як старше покоління, все зробили для добра української нації, а неслухняні діти, мовляв, занедбали, розтринькали ті здобутки, не зберегли тієї спадщини, а пішли в підпілля,"над яким старше громадянство не мало ніякої контролі і ніякого впливу".В цьому підпіллі набралося воно чужих світоглядових ідей та чужих організаційних форм.

Трагедія в тому, "що між батьками і дітьми - себто між старшим і молодшим поколінням - були основні світоглядові різниці". "Старше покоління, що по століттях неволі створило Українську Державу тоді, коли більшости сучасних "дітей" не було на світі або були ще справді дітьми, визнає демократичні світоглядові засади. На тих засадах і збудувало воно /старше покоління/, не сучасні "діти", Українську Державу, що нині під чужою займанщиною".

Добрим хвалитесь. Добрі "світоглядові засади",якщо збудували таку державу, яка зразу ж після побудови, повалились, підпавши під займанщину.

Мабуть фундамент тої держави - світоглядові засади творців тої держави - були хиткі, не міцні, коли держава, ще не збудована, не відома, а завалилась,підпала під займанщину, а "батьки", творці держави, опинилася без даху, жебраками на чужині.

А що це так, що тої держави, яку створив у вибухові революції український нарід, не зуміли закріпити наші батьки, пробуємо довести.

x

x x

Історичні умови для створення української держави були на рідкість сприятливі, коли говорити про перші два роки визвольних змагань /1917-19 рр/.

Революційним зривом народніх мас повалено російську імперію. Революція відкрила широкі, рідкі в історії поневоленого народу, можливості здійснити одвічне прагнення українського народу - стати самому господарем на своїй землі.

Соціяльно-політичні ідеї революції на Україні співпадали з національними завданнями української визвольної боротьби, бо українські народні маси відчували в першу чергу гноблення від чужого російського панства і буржуазії.

Борючись за соціяльну справедливість, український нарід тим самим боровся за національне визволення, одначе в панові селянин бачив не українця, а росіянина, бо переважна більшість високих і середніх урядовців були не - українці, а якщо й українці з походження, то не визнавали себе за українців.

Першим завданням "старого покоління", яке себе нині вважає за непогрішиме, було скерувати соціяльно-політичні гасла революційної боротьби на Україні в річище національне, надати цій боротьбі виразно національного характеру. Цього наші тодішні проводирі не розуміли і мабуть не зрозуміли до самої поразки, бо в національних домаганнях народні маси йшли далі за своїх провідників.

Українські соціялістичні партії, окремі представники яких і тепер тут, на чужині, твердять, що вони визнавали "демократичні світові засади", ставши біля керма визвольної боротьби,- з перших же днів недоцінювали національних завдань революції, а через це й саму боротьбу переключали в площину соціяльну, а не національну.

Виховані на чужому /російський марксизм/ політичному грунті, вони не розуміли самі завдань національно-визвольної боротьби та не змогли повести народніх мас.

Партійні догми /пізніше амбіціонерство, суперництво, а на еміграції ще й інтриганство/ українські соціялістичні партії хоч і будували на "засадах демократичного світогляду", але ставили вище за ідеї української державности.

Український нарід мав і має свої національні традиції, відмінну психіку, відмінні способи державного думання. Наша ж інтелігенція /"батьки"/, що поставлена була історією вести народні маси на здобуття української держави, не розуміла цього, а через те замість

національних кличів, висувала на перше місце шаблонові соціяльні та демократичні га сла російського, а пізніше ще й польського забарвлення.

Вона /інтелігенція/, як те перекотиполе, стала залежною з перших днів революції і цієї залежности від різних чужих політичних сил не позбулася дотепер, а протягом усієї боротьби не знайшла власного українського політичного хребта.

Почуття нижчости, спричинена імперіялістами, викликало зневіру в революційно-національні сили українських народніх мас, а в практиці боротьби породжувало половинчастість, боязкість стати на власні політичні ноги й позбутися опіки Москви чи пізніше Польщі.

Вікова колоніяльна політика наших ворогів мало чого навчила нинішніх "політичних батьків", що тоді були біля керма, тому й не спромоглися вони об'єднати українського народу й повести його на боротьбу за українську державу.

Не виявляючи виразно цілей і форм боротьби, не розуміючи підступної політики ворогів, наші "батьки" весь час відставали, спізнювались від народніх мас, а через це і втрачали авторитет як провід.

Брак виразно окресленої національно-визвольної концепції призвів до того, що українські народні маси, що в перших часах революції революції одностайно йшли під прапором національних завдань, пізніше частково опинились у ворожих рухах.

Політичний провід український /"батьки"/, що очолював ті змагання, не увбляв сам виразно своєї кінцевої мети, а через це і відштовхував народні маси в процесі боротьби від себе, створивши цим внутрішній український фронт.

Українську державну незалежність, що єдина забезпечувала українському народові національно-політичну і соціяльну волю, українські політики протягом усієї боротьби приймали з примусу, як рятунок, а не як ціль. Ціль стала засобом у боротьбі. Цей парадокс, мабуть, чи не єдиний в історії народів.

x
x x

Після того як Російський Тимчасовий Уряд не тільки не визнав автономії України, а навіть не погодився визнати права на автономію за українським народом, в першому Універсалі читаємо: "І тепер народе український, нас приневолено, щоб ми стали творити нашу долю". І ніби злякавшись такого кроку, універсал підкреслює: "Хай буде Україна вільною, не відділяючись від Росії, не розриваючи з державою Російською, хай народ український на

--6

своій землі м а є п р а в о сам порядкувати своїм життям".

І це тоді, як 2 000 делегатів, представників від 1 590 000 салдатів, що зібрались проти волі й після заборони Керенського, на Другий Всеукраінський Військовий З'їзд, ухвалюють боротись за національне і соціяльне визволення та домагаються негайної украінізаціі війська.

Салдати-украінці домагаються украінізаціі війська, - підпори Украінські держави, а політичні провідники в універсалі доводять, що украінський нарід має право сам порядкувати на своій землі, не говорячи ні про форми його порядкування, ні про державу, а підкреслюють єдність із Росією.

Замість повести рішучу боротьбу з ворогами украінськоі волі /а іх було досить в різних управах/, універсал приписує усвідомлювати ворога:

"Там, де через якість причини адміністративна влада зісталась в руках людей ворожих до украінства, приписуємо нашим громадянам повести широку, дужу організацію та усвідомлення народу і тоді перебрати адміністрацію".

Не маючи окремих цілей національно-визвольноі боротьби, украінський провід /"батьки"/ не використав слушноі нагоди, коли Тимчасовий Уряд опинився в скрутному стані в липні 1917 р. і не поставив його /Уряд/ перед доконаним фактом національного відокремлення. Навіть большевики, хоч правда демагогічно, обвинувачували Тимчасовий Уряд у тому, що він не давав украінцям автономіі.

Змушений революційними подіями, Тимчасовий Уряд погоджується визнати право на украінську автономію, а другий універсал у кількох місцях підкреслює свою вірність Росіі.

"Ми, Центральна Рада, як завжди, стояла за те, щоб не одділяти Украіни від Росіі, щоб вкупі з усіма народами іі прямувати до розвитку та добробуту всіеі Росіі і до єдности демократичних сил іі".

Стоячи на таких "демократичних засадах" украінські політики /"батьки"/ не вважали за потрібне повести боротьбу проти большевицькоі пропаганди в самому Киеві, скерованоі проти національного відокремлення.

Саме в ті дні, як Терещенко і Перетелі /представники Тимчасового Уряду/ вели переговори про автономію, конференція Киівських большевиків ухвалює:

"Провести роботу в украінських масах населення, розколюючи іх по лініі клясовоі боротьби і одриваючи революційні елементи від шовіністичного впливу".

На цьому ж таки З'їзді виразно сказано, що нація є анахронізмом, ідеологія минулого, пройдений ступінь, одна з тих "святинь", яку пролетаріят має зняти. Тут же винесено й ухвалу, в якій стверджується, що "ми, – цебто большевики, – не підтримуємо сепаративних тенденцій, ведемо агітацію не за відділення, а тільки за право на відділення".

Український провід /"батьки"/, замість боротись проти ворожої національно-визвольній боротьбі пропаганди, підкреслює свої федералістичні /цебто централістичні/, пляни російської демократії, яка виразно й послідовно проводила імперіялістичну політику щодо України. Цим він скерував народні українські маси проти національно-визвольних змагань.

Опинившись в обіймах соціялістичної демагогії і російських демократичних революційних груп, українські політики /"батьки"/ не зуміли протиставити перед народніми українськими масами цій демагогії ідей національно-політичної боротьби за Українську Державу і цим відштовхнули ті маси від себе, посиливши ворога.

Стихійне національне піднесення перших днів революції не зуміли українські проводирі /"батьки"/ закріпити в український патріотизм, а проміняли його /патріотизм/ на демократичну демагогію ворогів.

Поняття України наші соціялістичні партії, стоячи на засадах "демократичного світогляду", підмінювали десятиною, обіцяючи її тому, хто впишеться до партії і голосуватиме за них.

Не патріотизм і любов до України виховували у народніх масах, а своєрідний практицизм, розрахунковий патріотизм з розцінкою української справи на землю.

Українські соціялістичні партії не доцінювали засад української державности, навпаки, намагалися переконати народні маси про шкідливість української самостійности.

Голова генерального секретаріяту, як і інші представники української соціял-демократичної партії, поборювали ідею самостійности, підкреслюючи ідеал федерації з Росією, а дехто твердив, що соціял-демократія, як партія інтернаціоналістична, повинна прагнути до останньої своєї мети – федерації Европи, але не шляхом самостійности окремих держав, а шляхом поширення і розвитку федерації. Представник українських соціял-демократів М., полемізуючи на З'їзді партій з П., запитує: "Чи не пошкодить самостійність інтересам пролетаріяту і коли швидше може дійти до соціялізму: чи тоді, коли Европа буде поділена на багато держав, чи тоді, коли їх буде зовсім мало?".

Українські соціялістичні партії боялися навіть згадкою про самостійність розгнівити російську демократію, яка в своїй політиці до України ніколи не сходила з позицій російського імперіялізму.

Досить пригадати листа В. Винниченка до редакції "Киевской мысли", в якому він переконує, що і перед революцією він вважав самостійництво тою ідеєю, котра виходила швидше з розпуки, з мрій, з емоції її прихильників, а не з об'єктивної можливости і необхідности".

В цьому ж листі він пише, що "Комбінація основних чинників соціяльно-політичного життя України не вимагає незалежности", а ідеалом української демократії є "федерація російської республіки і участь в ній України як рівного з іншими державами тіла".

Половинчаста, невиразна політика українських соціялістичних партій до української самостійности, страх попасти в неласку від російської демократії, перевага партійних догм над державницькою ідеєю - все це кинуло українські маси в обійми чужої соціялістичної демагогії.

Представник партії ес-ерів К. на третьому військовому З'їзді, закликаючи українців об'єднатися навколо партії ес-ерів, так визначає мету боротьби:

"Трудовому народові,- казав К., - не потрібні гетьмани, які добиваються самостійности, йому потрібні ті, хто дасть землю, волю і свободу,хто веде до соціялізму.

Україна під проводом самостійників не дасть землі, не дасть волі трудовому народові".

Сказано це на початку листопада 1917 р., напередодні большевицького перевороту в Петербурзі,саме тоді, як у Києві большевицькі ряди все більше й більше посилювались, а українські провідні національні кола, замість протидіяти їм, своєю балаканиною про соціялізм розхитували зародки української державної незалежности. Відірвані від живого життя, від чаду "демократичної" балаканини, провідники української визвольної боротьби самі не помітили, як опинилися оточені з усіх боків ворогом у самому Києві.

Большевики наступали, а українська демократія змушена була боротись. Сталось те, що неминуче мало статись. Через брак твердої, опертої на народні маси національно-самостійницької політики, українські політики з "демократичним світоглядом" кинули країну в громадянську війну, бо боялися протидіяти ворогові, намагалися переконати його. Навіть після листопадового повстання большевиків у Києві наш провід не позбувся федералістичного чаду.

Большевицька пропаганда посилюється, а український політичний провід, замість протидіяти їй, демократичним способом, через переконання намагається вирішити, кому має належати влада на Україні.

Похорон десяти робітників, забитих в Арсеналі, большевики перетворили на демонстрацію проти українського уряду, а він через демократичну пресу полемізує з большевиками і переконує себе й світ, що український уряд не є буржуазною установою. І тільки анархія,що охопила країну, небезпека громадянської війни ніби отверезила наших політиків і змусила згадати про українську незалежність.

x x x.

Рятуючись від анархії, до якої самі ж призвели,та щоб закріпити здобутки революції, проголошено III-ій універсал, в якому сказано, що "во ім'я рятування всієї Росії, оповіщаємо, що однині Україна стає Українською Народньою Республікою. Не відділяючись від республіки Російської і зберігаючи єдність її, ми твердо станемо на нашій землі, щоб силами нашими помогти всій Росії, щоб уся республіка Російська стала федерацією вільних і рівних народів".

Політичні події, що йшли поза нашим проводом,змусили зробити те, що треба було зробити значно раніше . Наше бездоганне старше покоління змушене було проголосити Українську Народню Республіку.

Універсал, як бачимо, проголошено не як самоціль, а лише як засіб і то в першу чергу для Росії "во ім'я рятування всієї Росії".

Українська Народня Республіка проголошується не для добробуту українського народу, а для рятування його одвічного ворога. І тоді, як і тепер, наше старше покоління виключну увагу приділяє справі демократичного світогляду, щоб бува не образити чи не розгнівити чужинців, вважаючи національно-визвольні змагання справами "високої політики". Сьогодні переведення цієї високої політики не дозволяють несприятливі еміграційні умови, вчора її не дозволяли окупаційні умови, а в змаганнях 17-20 рр. через світоглядові засади не доцінювали її, а через те залишились без держави з одним світоглядом.

Логіка подій вимагала тоді повного відокремлення від Росії, а наші "батьки", змушені проголосити державну незалежність, тут же поспішають висловити вірність федерації з Росією. І це тоді, коли Росії як політичної сили в той час не було / III-ій універсал проголошено 19.XI.1917 р./. Україна, що за універсалом , мала бути одною з рівних у Російській федерації, повинна була творити ту федерацію. Навіть при найсприятливіших зовнішніх обставинах таке завдання було б не під силу молодій Українській Республіці.

Проголосивши Українську Народню Республіку,Український Уряд не вжив належних заходів, щоб охоронити її від ворогів та їхньої підривної роботи, бо отой такий світогляд, яким так хваляться й тепер на чужині, не дозволив цього зробити, а без таких заходів проти ворога поневолений нарід волі не здобуде.

Зате большевики скористали з цього. Їхня пропаганда різно критикує політику Українського Уряду, настроюючи українські маси проти нього. За вказівками Петербурзького центру, большевики підготовляють збройне повстання в Києві. Урядові вдалося, спираючись на націо -

нально свідомі /самостійницькі/ військові частини, погасити повстання, роззброївши большевицькі військові частини. Але й тут соціялістичний чад перешкодив нашим провідникам вжити рішучих заходів до ворогів української волі. Стоячи на грунті "завойованої революційної свободи", українські політики поспішають звільнити большевицьких ватажків, а в пресі і в виступах провідних українських соціялістичних партій, ніби виправдуючись за нечемність до большевиків, доводять, що большевики нечемно і безсоромно ведуть агітацію. Скористали з цього большевики і по всій Україні переходять у наступ.

Замість боротись з ними, замість боротьби з анархією, яку по всій Україні сіяли вороги української держави, українські партії, вірні своєму світоглядові, всі сили віддають на утворення урядового органу всеросійської держави. А большевики тим часом розпочали завоювання України з середини.

У Харкові створюється український советський уряд, який починає завойовувати Україну українськими ж силами.

Під натиском большевицької соціяльно-політичної пропаганди, через безконечні дебати наших соціялістичних урядових партій, уряд молодої української республіки втратив і ту слабу лінію, яку перед тим мав.

Соціяльними реформами, а не боротьбою з ворогом, уряд намагається паралізувати большевицькі впливи і тим самим дедалі більш втрачає грунт під ногами. Большевики в боротьбі за Україну виявили активність, завзяття, колосальну енергію, а в українському проводові відчувалася втома, зневіра, депресія.

Боячись української самостійности, підкреслюючи весь час свою вірність федеративним ідеалам, "батьки" допровадили боротьбу українського народу до глухого кута.

x
x x

Ми бачили, що всі три універсали були проголошені не як досягнення певних домагань українського народу в його боротьбі за волю, а як вимушені обставинами. За рік український політичний провід не знайшов власної незалежної від сторонніх сил політичної лінії і цим завдав непоправної шкоди визвольній боротьбі.

Під впливом, головним чином, зовнішніх обставин, а не як здійснення визвольних змагань, був проголошений і четвертий універсал.

Орган партії соціялістів-революціонерів "Народня Воля", не криючись, виразно підкреслив, що Україна примушена оголосити себе державно самостійною проти свого

бажання. В день опублікования ІУ-го універсалу "Народня Воля" писала, що "само по собі проголошення самостійности не з'являється останньою метою відродження України. Навпаки, гасло самостійности не мало в собі нічого приваблюючого для справжніх соціялістів, котрі вбачають свої ідеали в найбільшому піднятті добробуту окремоі людини та встановлення на всьому світі братерства, рівности й свободи. І коли під цей час наші соціялістичні партії знайшли потрібним поставити це гасло на чергу дня, то вони зробили так лише через те, що проголошення самостійности вимагали обставини".

А головний орган українськоі соц-демократичної партії мотивував проголошення самостійности інтересами клясовоі боротьби, вважаючи, що Україна,змушена обставинами, стала самостійною державою.

Робітнича газета 19.І.1918 р. в статті "Самостійність і самостійники" писала: "Серед українськоі демократії запановує думка про конечність проголошення Українськоі самостійноі республіки, як вихід з утвореного тепер незалежними обставинами становища і яко єдиний шлях до справжньоі федерації. Самостійність цілковита випливає для українськоі демократії з того, що в ці тяжкі для нас дні вона зрозуміла, як ніколи, всю необхідність для працюючих мас жити в формах національно-самостійноі держави взагалі /не виключаючи федерації з іншими державами/, бо лише в ній може розвинутись на всю широчінь клясова боротьба, лише в ній може бути найкраще забезпечена успішність цієі боротьби. Оскільки надії - на те, що в процесі загально-російськоі революції в братерській згоді всіх працюючих буде вироблене право нації на самовизначення - втрачені, принаймні для ближчого часу, оскільки українська демократія змушується вступити на інший шлях, шлях цілковитоі самостійности, раз ми признаємо, що вільні форми національного розвитку це для неі питання життя чи смерти, через самостійність до федерації". Історія не знає прикладів , де б провідники народу так оцінювали самостійність своєі держави. Засліплені чужим , хоч і соціялістичним світоглядом, наші "батьки" не доцінювали ваги, значення і величі ІУ-го універсалу, за яким "Українська Народня Республіка стає самостійною, ні від кого незалежною вільною суверенною державою українського народу".

А раз вони не розуміли завдань, до яких іх покликала історія, то не дивно, що не могли успішно й завершити тієі боротьби. Що сталося з державою, у якої були такі провідники , ми знаємо . Та знаючи це , наші старші політики й досі не позбулися того чаду, хой і

соціялістичного чи демократичного, через який ми втратили свою державу.

Демократія, свобода - великі слова, святі слова. Але під їхнім прапором велись і ведуться ними /СССР/ самі розбишацькі діла. Прикриваючись ними, грабували і тепер грабують цілі народи, а український нарід, мабуть, чи не найбільше.

Не про демократичний світогляд взагалі і не про лібералізм нам думати і дбати треба сьогодні, а про Українську державу, в якій і здійснить український нарід справжнє народовластя, як форму державного ладу, що буде відповідати традиціям, психіці і вдачі українського народу.

По-різному розуміють ту демократію і залежно від того, як ії розуміють, такі бувають і наслідки. Англійці розуміють ії по-своєму, американці по-своєму; ще інакше розуміють ії французи, а вже зовсім відмінно від усіх розуміють ії в Советському Союзі. Цікаво, що в Советському Союзі, де ії нема взагалі, а панує найжорстокіша диктатура, сваволя, говорять про демократію найбільше, не менше й пишуть, щоб переконати того, хто ії має відчувати. Англійці й американці говорять про неі найменше, але кожний з них не уявляє життя без неі. Кожен англієць почуває і вважає себе перш за все британцем, сином своєі відчизни, а потім консерватором, лейбористом чи демократом. Сила Англії в тому, що кожен англієць понад усе ставить національну честь, добробут, велич всієі нації. Суттєвим є і те, що англійська демократія, як й американська та французька, витворилась у процесі історичного розвитку народу, набула своєрідних національних форм, властивих тим народам.

Російська ж демократія, що є продуктом теоретичного вимислу, а не природнього розвитку народів, хоч формально на письмі й надає найширші права людині, в практиці найбрутальніше поневолює народи та людину, зводить нанівець елементарну людську гідність. Не дай нам, Боже, такоі демократії, ії не визнають народні українські маси, бо вона чужа ім, не відповідає їхньому психологічному укладові та традиціям. Демократія, яку штучно хотіли перенести на Україну наші "батьки", демократія федерації, а не самостійности, органічно чужа Україні й ворожа нашим історичним прагненням. Трагедія тоі демократії була в тому, що вона була чужою і невластивою українському народові, не була вислідом його історичних прагнень, а через те й не спроможна повести народні маси в бій проти ворога, протиставитись чужій, ворожій навалі. Біда ії в тому, що вона була інтернаціональна і прагнула теоретичними міркуваннями "охопити

неосяжне". Літаючи в федералістичних та вселюдських хмарах, вона не бачила того, що діється на українській землі. Проповідувала вселюдське щастя, свободу, а на практиці не зуміла відстояти тіеі свободи для українського народу, бо не розуміла, що "НЕМАЄ БЕЗ ВЛАДИ ВОЛІ" і не оборoняла державноі украінськоі влади, що єдина тільки й може забезпечити ту волю народів. Не було ще в історіі так, щоб бездержавний нарід користав із найбільших здобутків демократіі, і не буде.

Характеристичний випадок, що мав місце у взаєминах між представником украінського народу та народніми масами, показує, як по-різному розуміли ту демократію одні та другі. Генеральний секретар УНР Е., щоб запобігти господарській розрусі й руінній анархіі, звернувся до всіх начальників залізниць з палким закликом напружити всі сили й підтримати рух на залізницях, щоб забезпечити постачання харчів для арміі і населення. В телеграмі, між іншим сказано: "... остання надія всієі Росіі на нашу Украіну. Невже ми, заліжнодорожна демократія, одмовимо допомогти демократіі країни, іхнім жінкам і дітям, котрі благають хліба?" На цей розпачливий заклик бердичівський залізничний комітет, у відповіді, вимагає давати вказівки, наказувати, а не благати, "бо не пора тепер нам судить та рядить - наказуйте". /Робітнича газета ч. 187/.

Ті, кого автори "Християнського Шляху" збираються перевиховувати, не проти демократіі, а проти украінськоі безхребетности, проти національноі склерози, проти конюнктуризму у визвольній політиці, проти гнучких модних деклямацій, що відсувають боротьбу за державу на другий плян, а на перше місце ставлять речі другорядні, самі собою зрозумілі, що можуть бути здійснині лише в украінській державі.

Украінська держава може бути збудована тільки на засадах украінського народовластя, властивого украінському народові, виробленого в його історичній боротьбі. Знаємо ми /та й не тільки ми/, це знають всі, що без своєі держави ніякоі демократіі нарід наш не може й не буде мати, хоч як би не тріюмфувала своєі перемоги світова демократія, бо держави тоі нам ніхто не дасть, а тільки ми самі, в спілці з іншими поневоленими народами, зможемо здобути собі державу й волю у власній державі та побудуємо в ній демократичний лад. Щоб досягти цього, непотрібні слова про лібералізм, соціялізм, а діла, й важкі діла, бо ворог нашоі національноі волі, не гербує ніякими засобами, а, прикриваючись демократичною фразеологією, змагає до фізичного винищення нашого народу як нації. Словами про демократію, волі не здобудемо, а здобудемо іі тільки тоді, коли украінські маси піднімемо на боротьбу за Украінську Державу. Так розумів це й апостол нашоі волі -

Шевченко, коли говорив:

" А щоб здобуть її, хиренну волю,
Треба миром, громадою обух сталить,
Та добре вигострить сокиру,
Та й заходиться вже будить ".

x
x x

I це сталося на Україні, сталося без участи тих, що стояли осторонь революційних змагань українського народу, без участи тих, що балачками про перевиховання та запереченням збройно-політичної боротьби українського народу, надією на щось, тільки дезорієнтували українців на чужині.

Універсал Української Головної Визвольної Ради чітко й ясно говорить за який лад, за яку державу змагався український нарід. Хто має лиш крихту критичного розуму й не засліплений ділами давно минулих днів - і то не завжди славними, - той розсудить якими світоглядом керувалися ті, що під гуркіт зброї перед обома ворогами української волі поклялися "на вівтар боротьби за волю покласти свою працю і своє життя".

Поклялися і послідовно пішли в ногу з життям - на всіх відтинках української визвольної політики.

Іде шалений змаг за бути чи не бути українській нації. Іде організована збройно-політична боротьба, що як відомо, почалася проти німецького імперіялізму, за демократію і почалася в підпіллі.

А чи могло бути інакше?

Кожний чесний українець гордий за свій нарід, що мав мужність один з перших виступити під революційно-самостійницьким проводом ОУН на боротьбу з німецькими загарбниками та своєю боротьбою безперечно прискорив поразку німецького тоталізму. Боротьба не припинилася і з непослабною силою ведеться зараз проти нового наїзника зі сходу.

Боротьба з ворогами української волі була й є жорстокою, бо вороги не гербували і не гербують ніякими засобами. Дивно було б, коли б ті, що борються за свою правду, не застосували у боротьбі організованих, твердих і рішучих заходів та методів. Коли ворог послуговується заходами терору /а цього нині ніхто не заперечує/ то закон боротьби вимагає застосовувати до ворогів української волі найефективніших методів і засобів, які запевнюють успіх у визвольно-політичних змаганнях українського народу.

Кожний етап цієї боротьби /а вона є затяжною/ має свої відмінности.

Методи й тактика, які були добрі вчора в боротьбі,

завтра стануть застарілими, неефективними.

Ворог тепер, як і в перших визвольних змаганнях, намагається роз'єднати єдиний самостійницький український революційно-визвольний фронт. Ми докладаємо всіх зусиль, щоби зміцнити цей фронт, щоби залучити на всіх відтинках всі національно-творчі сили українського народу. Більше того, до боротьби стали й інші поневолені народи. І коли окремі особи чи групи з українців вільно чи невільно намагаються роз'єднати український визвольний фронт, або протиставити боротьбі за українську державу боротьбу за владу, цим вони роблять шкідливу роботу.

Національно-творчі сили, об'єднані в ГУВР борються за Українську Державу, яку втратили наші батьки - а не за владу.

Дивним і незрозумілим видається, коли "Українська пресово-інформаційна служба" в збірнику ч.1. в статті п.н. "Чому уряд УНР", пише: - "Українське громадянство рішуче вимагає від партій і політичних груп, щоб вони стали на шлях державного легалізму: вимагає, щоб не творили партійних "урядів" і партійних "держав", тільки легальними засобами змагались між собою за владу в тім одним державнім уряді, яким є уряд УНР".

Не вдаючись в докладний аналіз легітимности й законности т.зв. уряду УНР, доводиться ствердити, що уряд цей не є державним і жодної легітимности не має. І не тільки тому, що чверть століття не має держави, а тому, що цей уряд не брав чверть століття жодної участи в житті українського народу, в його змаганнях за волю, а зокрема в найбільш напружені моменти боротьби з німецькою окупацією жодним словом не виявив своєї участи.

Легітимність свою уряд втратив після того, як видав 12 листопада 1920 р. незаконну конституцію, якою скасував конституцію трудового конгресу Української Народньої Республіки з 28 січня 1919 р.

Скасування конституції трудового конгресу, уряд скасував і волю українського народа, виявлену в конституції 27.I.1919 р., а тим самим позбавив себе й легального титулу на права зватися урядом УНР, бо виявив повну непошану до законності.

Проф. Щолухін в своїй праці "Варшавський договір 21.IУ.1920 р. - про це говорить:

"Тіло було скасоване, зоставлено голову без тіла і визнано голову саму і тілом і головою. Курйоз існування голови без тіла".

Ото ж даремно голова, що прожила чверть століття без тіла, через рупор невідомої громадськости закликає змагатись в "державнім" уряді за владу.

Підміною боротьби за Українську Державу "змаганням за владу", хоч би навіть і в легальному уряді, шкодило тільки українській визвольній справі. Оце то змагання за владу, яке мало місце й то не останнє у попередніх визвольних змаганнях і було одною з поважних причин невдачі, поразки.

Досить нагадати окремі епізоди боротьби 1919-20 рр.

Українська армія, оточена з усіх боків ворогами : Денікін з півдня, большевики з півночі, а поляки з заходу, відступає від ворогів.

В цей трагічний момент напруженої боротьби - в Парижі 19.XII.1919 р. утворюється "Національний комітет". Утворили його Маклаков і Сазонов, щоб цим хитрим маневром розбити соборницько-самостійницькі домагання українських представників на мировій конференції. Москалі обіцяють підтримувати комітет морально, а головно матеріяльно. Не справа, а гроші забили памороки людям. "Своє віроісповідання бачить Український Національний Комітет у повнім воскресенні України в етнографічних межах, з'єднаній у федеративній формі з могучою Росією".

Дбав про комітет і Петрушевич, хоч очолював його Панейко.

Ото ж ідей федерації не позбавлені були і "батьки" з західних земель.

Що труднішою ставала ситуація, то більше люди, які стояли біля керма втрачали елементарну совість. Інтриги, боротьба за владу часто переходили в національну зраду. Тоді, як Головний Отаман докладає всіх зусиль , щоб переформувавши та підсиливши українську армію, розпочати новий наступ, в запіллю без відома уряду в м.Кам'янці твориться Національна Рада /м.Кам'янець Подільський/.

Вся робота її була скерована проти уряду. Замість допомогти урядові, Рада складає плян повалення отамана й уряду УНР. Резолюція цієї Ради з 11.II.1919 р. найяскравіше характеризує той стан, що витворився між Урядом УНР і Радою. Ось вона:

"Українська Національна Рада, в склад якої входить представники слідуючих українських партій: С-р, С-ф , С-соц. хліборобів,-демократів, трудовиків і нар. республіканців та українських наддністрянських партій, трудовиків /нац. дем./ радикалів і т.д. ,врешті представники українських наддністрянських культурно-національно-економічних, наукових і професійних організацій та самоврядувань, які зібрались зараз в Камінці на Поділлю, розглянувши на своєму засіданні дня 8.II.1920 р. дотепорішню діяльність Директорії і і правительство, розслідували причини сучасної державної катастрофи УНР і спроби ратування Української Державности від повного розвалу і загину виявляє:

1. За найважнішу причину сучасного катастрофічного положення української державности вважає дотеперішню політику і тактику Директорії та її правительства, що не могли паралізувати шкідливої діяльности Директорії і особистої політики окремих її членів, а також громадських сил, які своєю тактикою, руйнували працю правительства, сприяючи розвиткові реакції на Україні.
2. Директорію в особі Голови її від хвилі катастрофи 16.XI.1919 р. і фактичного удалення з її складу двох її членів та від'їзду їх за кордон до моменту скликання народнього представництва вважає тільки за тимчасовий орган репрезентації.
3. Супроти того Директорія в особі Голови Директорії не має права видавати яких-небудь основних законів, зокрема про організацію Верховної Влади, ані затягнення тривких зобов'язань іменем УНР супроти чужих держав та покликання тривких тягарів на горожан УНР.
4. З огляду на те, що дальше тривання теперішньої Верховної Влади УНР недопустиме, а Директорія в особі Голови Директорії не може утворити і зорганізувати нову верховну владу, вкінці зогляду на пекучу потребу парляментського устрою на Україні Національна Рада висловлює категоричне домагання, аби в найскоршому часі на протягу трьох тижнів з дня установлення якої-будь території, але не пізніше 1 травня 1920 р. було скликане народне представництво, яке має вирішити питення про верховну владу УНР і кабінет.
5. Голова Директорії і його правительство мають передати в руки вищезгаданого тимчасового законодавчого тіла в дні його зібрання всі виконувані ними функції".

Головний Отаман, прочитавши цю резолюцію, звернувся до А. Лівицького, який і привіз цю резолюцію з такими словами: Ці люди в нічому не навчилися. Катастрофа ще не прийшла, але при такій роботі нашого відповідального громадянства може прийти".- Для мене особисто є незрозумілим їхня відповідальність, про яку вони скрізь кричать, а за ними і ми говоримо. Знаю я ціну тій відповідальності, це красні слова, а прийде до лиха, то всі розлізуться. На цім і скінчиться їхня відповідальність.

А хто там передає протоколи всіх засідань Ради, навіть таємних -- полякам? Це надзвичайно цікаво і дивно, що ми нічого не знаємо, а відділ II-го штабу генерального на другий же день посідає копії протоколів, розмови Корчинського, Ст.Барана і Голубовича/ членів Ради/.

Ви ідете до Кам'янця і говорите там різні справи, а на другий же день контррозвідка польська про все знає - звідки ж ?

Не вмємо навіть за собою дивитись, хтось зраджує

кажете? Але хто? /Літопис Укр. Рев./ о. Доценко т.2, книга 5, ст. 180.

Байдуже, хто шпіонив за Національною Радою, але знаменним і характерним із діяльности наших "батьків" є те, що члени президії, що збиралися перебрати владу від тодішнього Українського Уряду, не вміли берегти своїх таємниць від польської контррозвідки. А люди з довгими язиками нездатні та й небезпечні в державнотворчій роботі та й вихователі з них ніякі.

В критичний момент визвольних змагань, замість монолітного національного фронту, бачимо боротьбу себелюбів за владу. Люди, що тепер збираються перевиховувати на еміграції неслухняних дітей, прикриваючись інтересами батьківщини та піклуванням нещасливою долею свого народа, насправді вели боротьбу ради власної амбіції, з-за партійних розрахунків та особистих вигод.

Робилось це іменем народу, а той нарід про це нічого не знав.

І це робилося тоді, як кращі сини українського народу вели відважні бої з ворогом.

Не краще стояла справа за кордоном і з нашою пресою.

Замість того, щоб поборювати напади російської преси на наш визвольний рух, наша українська преса обливала помиями цілий український рух - найсвятіші змагання українського народу. І цю шкідливу роботу вело наше старше громадянство. Досить згадати "Український Прапор", "Нова Доба", "Воля" та ін.

Отже наша соціялістична інтелігенція /"батьки"/, яку історія висунула керувати визвольною боротьбою, дійшла до повного розпорошення національних сил та розбіжности думок і акцій. Вона /інтелігенція/ не була підготовлена очолити провід своєї держави. Держава їй була накинена історичними подіями. Вихована на чужому грунті, вона не доцінювала власних сил українського народа і на словах ор'єнтуючись на український нарід, в практиці боротьби приймала безліч ор'єнтацій.

Через брак перспективи та національної волі втратила вона популярність серед свого народу і опинилася за межами рідної землі.

x x x

Та наше трагічне вчора мало чого навчило наших "батьків". Порвавши з українською дійсністю, ставши осторонь від боротьби українського народу й убравшись в тоги непогрішимих політичних мудрощів, ці люди захворіли на своєрідну манію перевихователів. Беручись до цієї роботи, вони забули про особистий приклад у вихованні.

Виховувати й перевиховувати треба, але не взагалі а з певною метою. Єдиною ж метою всіх українців є здобуття своєї держави й виховання потрібне, щоб загартувати волю до боротьби, щоб навчитись здобувати й перемогти ворога в боротьбі з ним. Коли з такого погляду підійти до нашої дійсности, то хто його зна, хто кого має виховувати. Боротьба українського народу за свою державу вимагає від усіх політичних партій, від усіх українців напруження всіх національних сил на всіх відтинках нашої визвольної політики. В попередніх наших змаганнях саме через те, що ми були непідготовані до державного життя, через брак окреслених цілей ми втратили слушну історичну нагоду й не закріпили української держави. Для цього маємо діяти не "в міру сил і спроможностей", не кожний по своєму і від себе, а діяти єдиним фронтом всі разом в одному напрямку, разом з усім українським народом, що бореться за своє місце на землі.

Та не так думають наші "батьки".

Досить поглянути на нашу пресу на чужині, яка є виявом прагнень українських політичних груп і середовищ. Цікаво, що діяльність тої політичної групи, яку збираються перевиховувати, своїм змістом намагається тримати українські маси на чужині в зв'язку з краєвою дійсністю, кличе до єдности, до єдиного українського визвольного фронту, показує перед світом ту диктатуру, що загрожує українству як нації.

Не бачимо у виданнях "непокірної молоді" ні взаємопоборювання ні інсинуацій, ні критики для критики. Немає в них /виданнях/ ні слова проти інших політичних середовищ чи груп, а вся та непокірна молодь намагається як уміє служити одній цілі - визвольній українській справі, боротьбі українського народу за свою незалежність.

Зовсім інший тон і напрямок взяла українська т.зв. преса демократична, преса наших "батьків".

Світова преса чимало уваги приділила українській збройно-політичній боротьбі, боротьбі українських революційно-визвольних сил з німецькими загарбниками, а преса, яку очолюють "батьки" наші єдина зайняла вороже становище до краєвої боротьби нині, до боротьби проти німецької займанщини. Що правда вона в цьому не самітня, бо так само й преса Радянського Союзу з оскаженілою ненавистю так на Україні як і закордоном намагається поборювати збройно-політичну боротьбу.

В свій час німецька пропаганда, саме тоді, як збройні загони УПА таки добре дошкулили німецьким загарбникам, доводила, що дії УПА - то є большевицькі акції. Комуністична пропаганда також до хрипоти кричить сьогодні, що український революційно визвольний рух, то є рух

фашистівський.

Українська "демократична преса" на чужині натяками говорить те ж саме:

"Відомо, що большевики як і інші диктаторські режими, нераз самі стараються підступом викликати заворушення в ними окупованих країнах, щоб потім в зародку задушити спротив активної частини населення і мати оправдання для дальших кривавих репресій над народніми масами".

/ Союз укр. соціялістів до Укр.Народу/

Те, про що недомовка, натяками говорить деклярація Союзу українських соціялістів, виразно й недвозначно говориться в брошурі "Український ліс у правдивому освітленні" /видання пропагандивної референтури ч.3 - ОУН /:

"Одначе з земель надходять відомості про те, що большевики пробують діями українських партизан лякувати польський уряд, творячи перед ним загрозу -, в разі його неслухняности відібрати від Польщі спливаючи кров'ю терени. Для того, щоб підтримати кипіння на Лемківщині, Холмщині, советське військове командування таємно підкидає партизанам зброю.

Трудно повірити, щоб так писали про українську збройно-політичну боротьбу українці незалежно від того, чи визнають вони керівні сили цієї боротьби,чи ні. Так можуть писати тільки ті, які вільно чи не вільно стали на послугах большевицької розвідки.

Цікавим є те, що люди, які тепер так розпинаються проти видуманого ними українського тоталізму, диктатури і терору ні одним словом не заікнулись проти цього тоталізму за часів німецького вандалізму на Україні, а приписують його, тоталізм, диктатуру,тим,хто перший розпочав збройно-політичну боротьбу проти німецького тоталізму та переводить її непослабно проти большевицького. Такі способи боротьби властиві тільки для тоталізму східньої демократії, советської.

Мало написати, перебуваючи за тридев'ять землями від рідної землі, що "Між 1939-45 рр. Союз Українських Соціялістів , не зважаючи на труднощі й криваві репресії з боку обох тотальних диктатур - советсько-большевицької та німецько-нацистичної, не припиняв своєї діяльности. Члени Союзу Українських Соціялістів під советською та німецькою окупацією і закордоном словом і ділом боролися за ті ідеї, за які віддавна бореться цивілізоване людство: за свободу нації, за демократію, за людяність і суспільну справедливість" /" Вільне Слово", ч. 1./.

Треба ділом довести, а не декляраціею, написаною на 7-му році неіснуючої діяльности неіснуючого союзу. А от діла цього то й не було, та навіть і декляраціі не було, бо не було і Союзу, хоч як не розпинається декляраціія про мучеників Союзу в таборах. Про діяльність того Союзу українці ні під німецькою, ні під большевицькою окупацією не чули, бо ні словом ні ділом Союз не проявляв своеі діяльности.

Говорити поневоленому народові про свою боротьбу за вселюдські ідеали - більш ніж недоречно. Адже ж і большевики свою імперіялістичну колоніяльну політику в поневолених краінах прикривають вселюдськими ідеалами, але від цього не легше украінцям. Проповідувати в теперішніх політичних обставинах, коли большевики, прикриваючись гаслами світовоі соціяльноі гармоніі, ліквідують цілі національні республіки, говорити про суспільну справедливість, світову демократію, про ідеали цивілізованого людства це значить - відривати украінські маси від іхніх несущних, першочергових, я б сказав , біологічно-життьових завдань, від боротьби за свою державу, це значить демобілізувати український визвольний фронт боротьби, це значить конкретність боротьби підміняти абстракціею.

Борючись за свою національну й соціяльну волю , яка може бути тільки в своій державі , украінський нарід тим самим бореться за вселюдські ідеали,бо поборюе насильство і тиранію одвічного ворога цих ідеалів . Висуваючи на перше місце в своій деклярації не національно-визвольну боротьбу за державу, за іі ідеі, хоч і прогресивні,за "які від давна бореться все цивілізоване людство", украінські соціялісти повторюють свої помилки попередніх визвольних змагань. Панове соціялісти забули, що це цивілізоване людство було глухе до нашого поневолення,а почасти навіть допомагало завоювати від нас здобуту волю . Говорити так - та це в деклярації - це значить стверджувати, що історія мало чого навчила украінських соціялістів.

Союз украінських соціялістів конкретну, реальну, викликану життьовою конечністю боротьбу за Украінську Соборну Державу підмінює боротьбою за самозрозумілі принципи політичної демократіі, громадськоі моралі.

"Союз украінських соціялістів поставив собі головне завдання - боротись за принципи політичноі демократіі та громадськоі моралі, обороняючи іх проти всякого рода партійних диктатур - большевицькоі та фашистськоі".

Як бачимо, немає тут мови про украінську державу,що едина може забезпечити украінському народові й демократію і громадську мораль. Політична демократія і мораль -

це все добре, а як їх забезпечити нашому народові в поневільній дійсності. Що від цього здобуває український поневолений нарід? Нічого! Про яку громадську мораль можна говорити тепер, коли ворог, користуючись брутальною силою, загрожує ліквідацією українського народу як нації. Уявім собі, що панови соціялісти свою декларацію оголошують на зборах українських колхозників, чи на зборах виснажених стахановською працею і голодних українських робітників, хвалячись своєю боротьбою за принципи світової демократії та громадської моралі. Наівно це виглядало б. Українські маси хочуть позбутися большевицької сваволі, а єдиний шлях до цього - здобути свою державу, стати господарем, а не московським наймитом, на своїй землі.

Такі завдання можуть ставити тільки люди, що не бачили і не знають, які є відносини на Україні під большевицькою окупацією.

Поставивши перед собою головне завдання "боротися за принципи політичної демократії та громадської моралі", українські соціялісти між іншим говорять і про українську державу, але то вже д л я - г о д и т ь с я. Розповівши про свою героїчну боротьбу від 35 року і про жертви, що полягли в боротьбі, декларація згадує і про українськудержаву. "Союз українських соціялістів вважає, що завдання кожного соціяліста й демократа полягає в тому, щоб забезпечити своєму народові нормальний всебічний розвиток фізичний, господарський, культурний і моральний.

Досягнути цього український нарід може в повній мірі тільки у власній незалежній державі. Тому союз українських соціялістів, як і раніше, обстоює право українського народу на повне національне самовизначення у формі самостійної незалежної держави на всіх землях, заселених українським народом". Як бачимо українські соціялісти, поставивши понад усе боротьбу за "принципи політичної демократії та громадської моралі", не забули й про українську державу, але не боротьбу за неї ставлять вони своїм завданням, а лише "обстоювання права на самовизначення".

Наівно! Та ж цього права ніколи большевики та й інші імперіялісти не забезпечували і не забезпечують. Більше того, сталінська конституція записала це право "вплоть до отделения", але від права до дійсности далеко. Український нарід чверть століття має то право, яке збираються обстоювати українські соціялісти. Але право на самовизначення - це ще не держава, а тільки право - пустопорожня фраза. Наші соціялісти забули, що большевики 1917 р. також не заперечували права на самовизначення, а українську державу покорили. Обстоювати право на державу

це одно, а здобути ту державу, навіть без права , - то інше.- А головне сьогодні те, як іі здобути. А про тактику реалізації, бодай цього права, не кажучи вже про здобуття держави, панови соціялісти чогось промовчують. За те поспішають і запобігливо вихвалюють організацію об'єднаних націй. Покладають надіі , що справжні ідеі, що іх покладено в основу цієі організаціі, "як наприклад, право вільного самовизначення народів, демократія, забезпечення прав людини і громадянина можуть дати повні підстави для мирного розвитку, культурного та господарського поступу народів до справедливого соціяльного ладу й до людяности".

І ніби стямившись, украінські соціялісти згадали, що в цю ідеальну установу входить і представник советськоі імперіі, в якій панує необмежена диктатура. Все було б гаразд , коли б не було представника советськоі диктатури. Отже треба ліквідувати саму советську диктатуру.

Але як? Відповідь проста.

"Щоб досягнути цього, потрібний не тільки одностайний натиск на боротьбу народів, пригноблених большевицьким режимом , але й моральний натиск цілоі світовоі демократіі, єдиний безкомпромісовий фронт демократичного людства супроти джерела всіх реакційних диктатур - большевицькоі деспотіі - подібно, як це робиться тепер супроти еспанськоі диктатури генерала Франка".

Хоч панови соціялісти і пишуть, "що для ведення розумноі, успішноі політики" "треба насамперед мати знання, уміння і чисту громадську мораль", але щось не видно того політичного знання в украінських соціялістів.

Бо як можна забути про те, що після першоі світовоі війни також була створена аналогічна установа, а до неі доречі довгий час не входив СССР, але ця установа нічим не помогла в здобутті волі украінцям,та й не тільки украінцям. Не помогли й численні меморандуми ,які теж часто надсилалися до тоі установи. Волі украінському народові не дасть і ця, нова демократична установа , там паче,коли в ній бере участь п. Громиков.

Нічого не помогла ця установа іранському народові.

Дивно, що украінські соціялісти, приписуючи собі політичну мудрість, не розуміють всім відомі речі,що режим Франка атакується з боку Кремля, який бачить в ньому реальну силу , що в момент світоглядового зудару є найнебезпечніша для большевизму. Як і в минулих змаганнях над нашими "батьками" тяжить примат вселюдських доброт ,здобутків цивілізаціі, а не національні ідеали украінського народа. Відірваність від рідного грунту , незнання під -большевицькоі дійсности й приводить самих соціялістів до

того, що визвольну боротьбу підмінюють політичною фра - зеологією, осліплені якою панови, договорюються до тверджень, що виходять з арсеналу ворога української волі.

Ні панове, залицянням перед світовою демократією волі українському народові не здобудемо, а цю волю тільки вибарють українські народні маси.

Представник американської демократії, Ліпман, ніби спеціяльно до нас промовляє, говорячи: "Світ помагає тільки тим, хто сам собі допомагає. Нарід, що не б'ється за свою власну незалежність і єдність, не може бути обдарований атрибутами нації від когось іншого".

x

x x

Кумедно та шкідливо удавати з себе "стариків", які давно пережили всі етапи боротьби, все знають, ні в що не вірять, крім у самих себе. А наші "батьки" з своїм уявним світоглядом, прикриваючись фразами про свою по - літичну мудрість, є такими, якщо й тепер у зовсім інших політичних обставинах, проповідують і то не зовсім чесно і морально ті постулати, через які ми втратили свою державу, що постала в історичній боротьбі українського народу за його державну незалежність.

Хто справді чесний повірить, що один чоловік, який би обдарований він не був, міг створити без відповідних історичних передумов, без реального грунту цілий світогляд, та ще такий, який мобілізує цілий нарід до боротьби за його одвічні природні права.

Панови з "демократичним світоглядом" своєю писаниною роблять шкоду визвольній українській справі, коли в такт з большевиками утотожнюють українську визвольну боротьбу з чиїмсь тоталізмом. Така політична мудрість не є мудра, а просто шкідлива. Адже й большевики протягом всього часу окупації України не припиняли боротьби з українським націоналізмом. В ньому в першу чергу вбачали вони ту силу, яка не дає їм покорити український нарід, асимілювати його в інтернаціональному казані. Україн - ський націоналізм, що вийшов безпосередньо з українського грунту, з потреб української дійсности з глибин самого життя - понад усе ставить здобуття Української Держави, бо тільки в ній може бути забезпечений розвиток творчих сил нації.

Реалізаторами його завдань стали в першу чергу ті, що зі зброєю в руках, своїми грудьми захищали Українську Державу. Ті, що найбільше відчули й зрозуміли нашу трагедію перших визвольних змагань, і зрозуміли її /трагедії/ причини.

Безкомпромісовість і незалежність від сторонніх сил української визвольної політики він вважає за одну із

передумов здобути українську державу.

Єдиною реальною силою для осягнення цієї цілі є українські народні маси. Стаючи на безкомпромісовості й не - залежності від сторонніх сил у визвольній політиці, спи - раючись на революційні сили українського народу, він нині в умовах жахливої большевицької диктатури, як і вчора, в умовах фашистівської диктатури, виступив як реальна політична сила, що спирається на народні маси, на боротьбу проти ворогів української волі та людської цивілізації і прогресу.

І тепер на українських землях єдиною реальною політичною силою в боротьбі проти большевицької сваволі є революційно-самостійницька боротьба українського націона - лізму. Не випадково, очевидно, один із визначних діячів большевизму в своїй промові в березні 1945 р. сказав: "Ми знаємо, якого нищівного удару завдали нам українські націоналісти 1941 р. Нас тоді врятувала божевільна кблоніяльна політика Гітлера. Знаючи це, ми не сміємо допустити, щоб у майбутньому витворилось те саме, а через це мусимо в корені знищити український націоналізм". Ми розуміємо, що ворог змушений так воювати з націоналізмом, бо в ньому він бачить єдину загрозу й небезпеку.

З а г а д к о в и м є, коли українські соціялі - сти повторюють те ж саме, лише іншими словами. "Якщо політична група, про яку тут іде мова /мова іде про рев. сам. ОУН/ розуміє сучасний мент і ті внутрішні та міжнародні обставини, що створилися після банкротства всяких теорій "сильної волі" і "сильного хотіння", то вони му - сять з своїми дотеперішніми способами праці в інтересі української визвольної справи зникнути з поверхні укра - їнського політичного життя /"Вільне Слово" ч.1./.

До такого договорилися українські соціялісти. Про - повідуючи всякі свободи, стоячи на засадах демократичного світогляду, домагаючися, щоб у політичному житті ли - шилися вони самі, бо тільки вони, мовляв, розуміють су - часний момент і внутрішні та міжнародні обставини.

А яке це розуміння, де про нього сказано бодай в затишку еміграції, бо на рідних землях ніхто й не сподівався, що наші соціялісти, які ніколи не грішили політичною відвагою, а завжди пристосовувалися , могли хоч потихенько-неголосно протидіяти большевизмові чи німецькому фа - шизмові?

Ворог в краю майже цими словами звертається до українських мас, щоб паралізувати революційно-самостійницькі впливи. Та українські маси давно вже перестали вірити ворогові, а ведуть з ним героїчну боротьбу. Засліплені своєю "політичною мудрістю" наші політики не хочуть та й не можуть бачити тих істотних змін, що сталися в українському народі за останні десятиліття. Український нарід уже

давно дозрів до здійснення своїх національно-державних завдань, а військові події сконденсували національно-потенціяльні сили і перетворили їх у кінетичну збройно-політичну енергію боротьби за власну державу під гаслом "Свобода народам і людині". Наші соціялісти не хочуть бачити цього колосального зрушення в українському народі за останні десятиліття, а особливо під впливом війни, і тому їм здається /бо вони так хочуть/ що революційно-самостійницький дух ОУН є витвором одної людини й то від когось запозичений, перейнятий у когось. Якби панове трохи були уважніші до української історії, то вони б побачили й зрозуміли, що революційно-самостійницький світогляд українського націоналізму походить з героїчного минулого; що дух поезії Шевченка та Лесі Українки формував його, а гартувався він в історичній боротьбі за волю, в боях під Крутами та Базаром, кров'ю лицарів української волі окроплений він.

Леся Українка, оспівуючи сміливих відважних героїв, немилосердно картає слабодуху інертну інтелігенцію, говорячи про неї:

" Невже ті голоси несміливі, слабкі,
Квилiння немовлят – належать справді вам?

Поетка кличе не гнутись перед долею, не випрошувати собі ласки в чужинців, а кличе до боротьби:

..."Скажім і докажім, що ми бійці самі"!

Історія – то мудра вчителька життя, хто її слухає, і вона навчає нас, що волі ні один нарід не здобував випрошуванням, поклонами, бо

Хто гнувсь найнижче
Того топтали люди й коні.

Волю і наш нарід тільки вибоpe, хоч панам з союзу соціялістів і недовподоби методи революційної боротьби за волю. Ми їх розуміємо, що це не легко і ... страшно, але нічого не вдіємо; немає іншої дороги.

\- - - -

Теперішня революційно-визвольна боротьба українського народу не виникла несподівано за задумом одної людини чи групи людей, як дехто думає. Вона /боротьба/ є продовженням попередніх визвольних змагань нації за свої природні права. Теперішні форми цієї боротьби продиктовані невдачами та помилками попередніх визвольних змагань, а стратегія і тактика боротьби зумовлена теж історичною дійсністю, як і тактикою ворогів. Рушійною і вирішальною силою в цій боротьбі є українські народні маси; незалежна самостійницька політика, а не орєнтація на сторонні сили, як це було в перших визвольних змаганнях, є запорукою і гарантією того, що скорше чи пізніше, а таки прийде перемога, бо вона /політика/ спирається на всю націю. В тому й сила революційного націоналізму.

Таке положення теперішньої боротьби є незрозумілим і навіть чужим деяким нашим політичним групам, які намагаються революційно-визвольну боротьбу українського народу з виразно-самостійною незалежною від сторонніх сил концепцією узалежнити від чужих чинників, від зовнішніх сил. Не зовсім етично поступають старші українські політики, коли в своїх виданнях основні принципові розходження у національно-визвольній політиці пробують приховати речами неістотними, дріб'язковими і,не посилаючись на джерела, документи, приписують революційно-самостійницькому рухові неприродні та невластиві йому речі, як, наприклад, диктатура, тоталізм тощо.

Вони самі того не помічають, як такими своїми "писаніями", вільно чи невільно, роблять неабияку прислугу політикам Кремля. Чимало теперішніх видань на чужині, скерованих проти революційно-самостійницької боротьби, залюбки передруковують у Москві чи Києві. Хто чесний може серйозно говорити та приписувати тоталізм тим, які одні з перших виступили зі зброєю проти німецького тоталізму і тепер ведуть збройно-політичну боротьбу проти большевицького тоталізму? Чомусь ні в одному з видань українських соціялістів не говориться про тоталізм большевицький, ні слово не сказано й про німецький вандалізм у свій час, а всі українські соціялісти воюють з фікцією, яку самі вигадали. Підозріле й те,що ні одно з цих видань не зайняло виразних позицій до большевицької провокаційної роботи серед українців на чужині; так само жодним словом не відізвались і проти "единонеделимческих груп", які оформлюються і діють під боком наших соціялістів. Нас не дивує залицяння до світової демократії, бо це було завжди властиве таким нашим політикам гнутись перед сильними світу цього. Мало ми прислужимося вселюдській справедливості та перемозі демократії над тоталізмом і диктатурою, яка ще й сьогодні загрожує цивілізації, поневолюючи та винищуючи цілі народи, якщо будемо воювати самими фразами про справедливість та високу громадську мораль. Ці речі давно зрозумілі та не нові.

Головне й актуальне в сучасній визвольній політиці, як наблизити кінець отого царства сатани на Сході та цим прискорити втілення в життя і практику демократичних принципів. Кон'юнктуризм в українській визвольній політиці, на який хронічно хорують наші "батьки", завжди був і тепер є шкідливий для української визвольної справи, бо він дезорієнтує народні маси, відриває їх від боротьби за національну волю, прищеплюючи їм рабську психологію.

Єдиною природною, чистою, завжди етичною є політична орієнтація на свій нарід, на його сили та його національні інтереси. Тільки така орієнтація дає

програму діяльности та провідну перспективу будучности. Бо така орієнтація пов'язує політику партії, групи чи окремого діяча з життям й інтересами свого народу; через неі утворюється в діяльності та боротьбі зв'язок з вічністю, бо нація є вічна.

Орієнтуватись на свою націю, черпати від неі сили своєі діяльности можуть тільки ті, хто поважає іі, вірить у неі. Справжніми демократами є ті, що завжди з своім народом; іхня робота ніколи не розходиться з народніми інтересами, ті, хто силу своєі діяльности черпають з безмежних народніх джерел - вони й є національною частиною народу.

Наші соціялісти ніяк не можуть позбутися впливів російськоі соціялістичноі школи, з якоі на грунті німецькоі філософіі постала й комуністична доктрина. Англійська соціялістична школа є глибоко національна, це істотно відрізняє іі від німецько-російськоі.

Українського тоталізму немає чого поборювати, бо його не могло й бути в поневоленого народу. Всі національні сили маємо скерувати на боротьбу з большевицьким тоталізмом, бо він нищить наш нарід, а своєю агресією загрожує світовій цивілізаціі та демократіі. А для ціеі боротьби мало заявити в декляраціі, що "союз українських соціялістів ставить як своє особливе завдання створення правдивоі політичноі освіти в українському народові, особливо серед молоді".

Закохані в себе, стоячи на засадах своєі непомильности "батьки українськоі політики" не хочуть бачити, доки хтось з чужинців ім не покаже й того, що на наш шлях революційно-визвольноі боротьби з большевизмом стали й інші поневолені народи Советського Союзу. З конференціі поневолених народів, яка відбулася року 1943 на рідних землях з ініціятиви тих таки революційно-самостійницьких сил ОУН, нині виріс Антибольшевицький Бльок Народів /АБН/. Отож українська національно-революційна боротьба не є ізольована, як думає "Вільне Слово", а поневолені народи, зрозумівши конечність боротьби, об'єднались в АБН. Фронт визвольноі боротьби тепер вже є ширший і він потребує творчоі співпраці всіх українських політичних сил, що визнають першочерговість боротьби за незалежну Українську Державу.

В цій боротьбі всі національно-творчі сили можуть і мусять знайти місце й застосування своіх сил, коли не хочуть, щоб історія іх обійшла.

x x x

Історична доконечність, жадоба волі, життя - змусили українські народні маси стати до боротьби проти німецькоі деспотіі та не припинити іі проти большевицькоі тиранії. В цій боротьбі були й тепер є свої хиби,

але зрозуміння цілей, виразність політично-національної визвольної концепції, безкомпромісовість боротьби - це лише може привести й приведе до перемоги.

Головне в боротьбі - вірно поставити та зформулювати завдання, а досвід - річ наживна, приходить в самій боротьбі.

Не випадково, що більшість поневолених большевизмом народів стали на шлях збройно-політичної боротьби.

Та в інших народів старше покоління не ставало в ролі непогрішимих прокурорів, а разом з революційними силами народу продовжувало та продовжує ту боротьбу. У нас сталося інакше. Наші політики "батьки" обрали собі премудрий шлях пискарів, стали осторонь від неї й не тільки не підтримують її, а, навпаки, поборюють її у своїх виданнях. Дійшли до того, що в статті "Політична фантазія і дійсність" /"Вільне Слово", вид. Союзу Укр. Соц./ заперечують всяку боротьбу в краю. Автор Свидзр Самарець дивується сам, і наполегливо намагається переконати українців закордоном, що існування УГВР є неможливе в умовах большевицького режиму. "Ми вже не кажемо про те, що взагалі є сумнівним, щоб такий великий центр в числі 25 чоловік міг справді діяти за сучасних умов під большевицьким режимом".

Переконувати панів з Союзу Українських Соціялістів немає потреби. Можна порадити уважно читати пресу Советської України, запитати про УГВР тих, що ведуть боротьбу проти українських революційно-самостійницьких сил, а ще найкраще довідатись в краю.

Та суть не в цьому, а в тому, що українські соціялісти заперечують всяку можливість будь-якої боротьби проти большевизму, а для більшої переконливости своїх доказів не гребують наклепами з українського смітника. В тій же статті наводять інші докази всемогутности Советського Союзу:

"1. Коли большевицька диктатура устояла навіть перед такою силою, якою була гітлерівська Німеччина, то як можуть повалити її повстанські розпорошені відділи /хто й де сказав, що ці відділи розпорошені?/.

2. Советські мільйонові армії не зв'язані зовнішніми фронтами та маючи тисячі танків та літаків можуть легко задушити всяке хоч би найбільше повстання озброєних мас.

3. Ізольована Українська Національна Революція проти большевизму без участи інших народів Советського Союзу, зокрема без участи російського народу та Червоної Армії була б засуджена на неуспіх".

Виходить, що марно й думати про якусь там боротьбу проти большевизму, бо всякі спроби присуджені на неуспіх. Висновок сам собою напрошується: прийняти большевизм

як неминучість і покірно нести ярмо неволі, спостерігаючи на чужині, як ворог винищує нарід і ждати, що якось то буде.

Панове соціялісти забули, що немає вічного режиму. Всякий деспотизм, абсолютизм /а большевики є найреакційніший лад, який досі бачив світ/, неминуче породжує через внутрішні протиріччя заперечення самого себе, в самій деспотії визрівають такі глибокі протиріччя які штовхають уярмлені народи на боротьбу проти нього. Теперішня революційно-визвольна боротьба поневолених большевизмом народів, в першу чергу українська збройно-політична боротьба, зумовлена недоцільністю існування большевизму як системи, що гальмує творчий розвиток народів, поневолених нею. Сам факт, що в такій, доведеній до віртуозности, деспотії, якою є Совєтський Союз, існує багаторічна боротьба, свідчить не про силу, а про безсилля цієї імперії. Панове соціялісти не бачили, що большевицька диктатура перед війною була так розхитана внутрішніми протиріччями, що не була жодною моральною силою і міццю, хоч мілітарні сили й обчислювались мільйоновими арміями, озброєними модерною технікою.

Війна з Фінляндією, як і перший рік війни з німцями продемонстрували всю ідейну трухлявість цієї системи. І тільки безглузда національна політика німців, які продовжували політику большевиків на завойованих землях, скріпила Совєтський Союз.

Большевицька система якщо й уціліла на якийсь час у цій війні, то лише завдяки гітлеризмові. Сталіна, як і його режим, урятував Гітлер. Українські соціялісти вирішального значення надають мілітарним силам, зводячи на нівець значення революційних сил поневолених народів, тоді як останні, зокрема українська революційно-визвольна боротьба, відограли не другорядну ролю у поразці німецьких збройних сил. Самі німці визнали, що їхня поразка сталася не під Сталінградом, а далеко раніше, на Україні, на Балканах. І поразку цю спричинив не хто інший, як революційно-визвольна боротьба поневолених народів. Говорити тепер про ізольованість української боротьби це значить не бачити того, що діється навколо.

Забули соціялісти й те, що танки, авіяція та інші атрибути мілітаризму, вироблені тими ж поневоленими народами, в часи революційних зривів обертаються проти гнобителів.

x x x

Засліплені своєю політичною непомильністю старші політики, в першу чергу соціялістичний бльок, не хочуть бачити й того, що після війни фронт поневолених народів розширився, бо у висліді війни нові народи втратили свою

незалежність і стали підкорені большевизмом /Польща , Угорщина, Югославія та ін./.

Большевизм, виявивши себе виразно, як імперіялістична потуга, своєю політикою сприяв об'єднанню та зміцненню фронту поневолених народів. Історичним завершенням цього й є створення АБН з ініціятиви Української Головної Визвольної Ради. Правда, творці соціялістичного бльоку на еміграції, в який увійшли представники соціялістичних партій, що складаються з двох-трьох осіб не вірять у можливість існування, а тимбільше роботи УГВР, не хочуть бачити й УПА.

Отож національно-визвольна боротьба українського народу не політична фантазія, як думають і пишуть панове соціялісти, а політична дійсність і дійсність , яка вийшла за межі "ізольованої національної революції",бо вже об'єднала навколо себе більшість поневолених народів СССР. Навіть, представники російської демократії співпрацюють в АБН.Наші старші політики через свою надмірну політичну мудрість завжди не помічали свого, українського, а вірили більше чужим - стороннім силам. Така вже їх вдача. Про таких і Шевченко згадував, коли говорив, що заходились з чийогось наказу пізнавати свою історію та - заговорили так, що й учитель не второпав , не то що прості люди.

А ті прості люди, українські народні маси, й стали на шлях активної, збройно-політичної боротьби з ворогом української волі й уже 4 роки зброї не склали й не заламались від всесильного, як думають соціялісти, большевизму. Революційно-політична боротьба українського народу - то не фантазія, як думають наші "батьки", а політична реальність, про неї говорить світ і світ демократії, а українські соціялісти й досі бояться її. А бояться тому, що не вірять у власні сили українського народу, бо за своїм політичним футлярем нічого, крім себе, не бачать і не хочуть бачити.

Кілька слів про політичну фантазію, якої так бояться і проти якої так воюють наші "реальні політики". Коли б люди були позбавлені мрії та не могли забігати хоч зряди годи вперед, щоб в уяві своїй будувати соціяльний лад, систему, яка тільки зарисовується навколо, то трудно собі уявити, яка причина змушувала б людей двигатись вперед, проробляти та доводити до кінця величезні роботи в галузі мистецтва, науки чи політики. Розходження між мрією і дійсністю не приносять ніякої шкоди, коли ті, що мріють, серйозно вірять у свої мрії, а головне - уважно спостерігають життя і всім єством віддаються ідеї.

Коли мрія безпосередньо стикається з життям,ним перевіряється, коректується, тоді вона стає реальною дійсністю, і все буде гаразд.

Таких мрій, відваги у нас, українців, у нашій визвольній боротьбі ще не досить, а їх треба більше.

А в тому, що їх не досить, винувате "старше покоління" наших політиків, яке, вихваляючись своєю реальністю і тверезістю, проповідує лише легалізм, що в визвольній політиці є опортунізмом і назадництвом. А час не жде. Ситуація в краю є така, що ніяк не говорить про всемогутність большевизму, а, навпаки, говорить, що больпевизм, збанкротувавши ідейно в цілому світі, не може дати й не дасть ради в самій своїй країні.

Мало користи, а тільки шкоду роблять українські політики, проповідуючи недоцільність боротьби проти ворога, бо він, мовляв, має мільйонові армії та модерне озброєння. Не треба забувати, що ті армії складаються з поневолених народів, а озброєння також є ділом рук поневолених і в моменти революційних піднесень зброя в руках поневолених стає реальним фактором здобуття волі.

Мало ми прислужимося нашій національно-визвольній ідеї та демократії одним твердженням, "що царство сатани не вічне" і "що не за сімома горами й сімома ріками, а таки десь близько час, що ті ідеали, за які пострадали мільйони наших братів і сестер та страждають ще й тепер, стануть явною дійсністю".

Кажуть, "віра без діла мертва". А цього діла, яке наближувало б кінець тому царству сатани, а з ним і кінець страждань, і не видно від тверезих і мудрих полі - тиків, а замість нього є в "писаніях" поборювання самих себе, прикриваючись вихованням і перевихованням.

Не в пору це та й користи від того ніякої, а шкоди багато!

Виховання нам усім потрібно, але не деклямації про діла "давно минулих днів" царства польського чи російського, а таке виховання, за яким :

" покаже батько своєму сину
на срібне марево в далині
і скаже: "Он земля твого народу,
Борись і добивайся батьківщини,
бо прийдеться загинути в вигнанні
чужою-чужиницею в неславі ".

/ Леся Українка /

+_+_+_+_+_+_+_+_+_+_+